

عنوان مقاله:

بهبود عملکرد دستورالعمل های ارزیابی اثرات محیط زیست با تلفیق رویکرد خدمات اکوسیستمی (مطالعه موردی: پروژه های راه و راه آهن)

محل انتشار:

فصلنامه توسعه پایدار محیط جغرافیایی، دوره 4، شماره 7 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 16

نویسندگان:

آرام پاپی - گروه برنامه ریزی و طراحی محیط، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

رومینا سیاح نیا - گروه برنامه ریزی و طراحی محیط، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

نغمه مبرقعی دینان - گروه برنامه ریزی و طراحی محیط، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

چکیده مبسوط‌پیشینه و هدف: کره زمین دارای سیستمی پیچیده و بهم پیوسته است که پیشرفت تکنولوژی و افزایش رشد جمعیت و تغییر سبک زندگی انسان موجب رشد فعالیت های انسانی و ایجاد فشار بر توان زیست کره شده است. توسعه اجتماعی و اقتصادی رابطه مستقیمی با مدیریت پایدار منابع طبیعی دارد. استفاده نادرست، سبب شده اکوسیستم رفته رفته دچار تخریب شود و دولت ها مجبور شده اند در زیرساخت های طبیعی سرمایه گذاری کنند تا خدمات اکوسیستمی که در اثر احداث پروژه از بین رفته اند را جایگزین کنند. ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) از مهم ترین ابزارهای مدیریت و حفاظت محیط زیست و تضمین دستیابی به توسعه پایدار نظام برنامه ریزی اعلام شده است. مهم ترین مسئله موردتوجه، دستیابی به سود اقتصادی از پروژه ی مدنظر بوده است. نتیجه چنین رشد و توسعه ای پیدایش پیامدهایی نظیر آلودگی آب و خاک، فرسایش، تخریب جنگل ها، کاهش تنوع زیستی، تخریب لایه ازن، تغییرات اقلیمی و کمبود منابع شده است. به علت عدم برخورداری از ساختار اجرایی مناسب، نبود تقویم به ارزش پولی و عدم توجه به خدمات اکوسیستمی تصمیمات گرفته شده برای رد یا تایید پروژه ها غالباً دقیق و کاربردی نیست. هدف این پژوهش ایجاد یک راهنمای روش شناختی، ادغام خدمات اکوسیستمی (ES) در ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) است. پژوهشی جدید و کاربردی است که استفاده از آن برای پروژه راه و راه آهن بسیار مهم است؛ زیرا این پروژه ها در سطح بسیار زیادی احداث شده اند و علاوه بر نابودی قسمتی از اکوسیستم، مانع حرکت حیوانات در آشیانه اکولوژی و در طولانی مدت موجب کاهش تنوع زیستی و خدمات اکوسیستم می شوند. مواد و روش ها: در این پژوهش کاربردی روند اجرایی و راهکارهای رفع نواقص دستورالعمل اجرایی ارزیابی اثرات محیط زیست پروژه های راه و راه آهن با استفاده از مطالعات کتابخانه ای بررسی شده است. با پی بردن به نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت اقدام به طراحی پرسش نامه جهت نظرسنجی کارشناسان اجرایی و خبرگان این حوزه شد. با استفاده از روش دلفی پرسش نامه بین ۳۰ نفر از متخصصین باسابقه تخصصی بیش از ۵ سال در این زمینه، گردآوری و با نرم افزار اکسل و بهره گیری از تکنیک سوات (SWOT) تحلیل شد. یافته ها و بحث: یافته های پژوهش نشان می دهد با توجه به نقطه تلاقی فرصت و ضعف باید استراتژی انطباقی استفاده شود. تلاش بر کاستن ضعف های چون عدم وجود دستورالعمل تخصصی برای هر پروژه، اولویت قراردادن شرایط اقتصادی و نیازهای نسل حاضر، بررسی جداگانه عوامل محیطی بدون در نظر گرفتن رابطه اکولوژیکی و همچنین رسیدن به حداکثر استفاده از فرصت های موجود از مهمترین یافته های این پژوهش است. همچنین یافته ها نشان می دهد که خلاء های بزرگی در روند اجرایی دستورالعمل ارزیابی اثرات محیط زیست در ایران وجود دارد که یکی از مهم ترین آنها نتایج کیفی این دستورالعمل و تخصصی نبودن آن برای هر پروژه است و به علت عدم برخورداری از ساختار اجرایی مناسب، عدم تقویم به ارزش پولی و عدم توجه به خدمات اکوسیستمی تصمیمات گرفته شده جهت رد یا تایید پروژه ها غالباً دقیق و کاربر ...

کلمات کلیدی:

اثرات محیط زیست، ارزش گذاری، خسارت، خدمات اکوسیستمی، راه آهن

